

นิพนธ์ต้นฉบับ

การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

อรัญญา บุญธรรม, ค.ม. *, มงคล ส่องสว่างธรรม, พย.บ. *, กมลนิษา อนันต์, พย.ม. *,
ยุรี เชาวน์พิพัฒน์, วท.ม. *, ธันยาพร บัวเหลือง, พย.ม. *

*วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

บทคัดย่อ

ที่มาของปัญหา : การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น มีความสำคัญมากต่อวิชาชีพพยาบาล เนื่องจากช่วยให้เข้าใจความทุกข์และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยได้ดีขึ้น การศึกษาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลจะช่วยให้ได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการนำมาวางแผนจัดการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ : ศึกษาความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น ระหว่างนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีและนักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนแตกต่างกัน

วิธีการศึกษา : การวิจัยแบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 373 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบวัดความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นที่พัฒนามาจาก Jefferson scale of physician empathy-student version ฉบับภาษา

ไทย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ความแตกต่างด้วยสถิติ ANOVA และ Kruskal Wallis test

ผลการศึกษา : 1) นักศึกษาพยาบาลในระดับชั้นที่ต่างกันมีคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F_{3,369}=13.446, p < 0.01$) 2) นักศึกษาพยาบาลที่มีผลการเรียนแตกต่างกันมีคะแนนการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

สรุป : ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลมีความแตกต่างกันในระดับชั้นปีที่แตกต่างกัน และผลการเรียนที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น; นักศึกษาพยาบาล; ระดับการศึกษา; ผลการเรียน

Original article

Empathy in Bachelor of Nursing Science Students,**Phrapokklao College of Nursing, Chanthaburi****Aranya Boontham, M.ed. ^{*}, Mongkol Songsawangthum, B.N.S. ^{*},****Kamolnicha Anan, M.N.S. ^{*}, Yuree Chaopipat, M.Sc. ^{*}, Thanyaporn Boaleung, M.N.S. ^{*}****^{*}Phrapokklao College of Nursing, Chanthaburi Province, Thailand****Abstract**

Background : Empathy is a predominant quality for nurses because it make better understanding about suffering and better respond to patient' needs. The empathetic ability in nursing students would be great knowledge that can be beneficial for developing the instructional designs.

Objectives: To compare the empathetic abilities of nursing students at different educational levels and grade point averages

Materials and methods: The study was survey research. Samples were recruited by purposive sampling. There were 373 nursing students at all educational levels participated in this study. The empathetic ability which developed from Jefferson scale of physician empathy-student version in Thai with reliability Cronbach's alpha coefficient of 0.82, was used for data collection. Data were analyzed using percentages, means, standard

deviation, ANOVA, and Kruskal Wallis test.

Results: The findings show that

1) There were statistically significant differences in means scores of empathetic ability among educational levels ($F_{3, 369} = 13.446, p < 0.01$)

2) There were statistically significant differences in means scores of empathetic ability among grade point averages ($p < 0.05$)

Conclusions: The findings demonstrated that the empathetic ability is difference among educational levels and grade point averages. Administrators and nursing educational personnel could apply this knowledge to develop a better instructional design in nursing education in order to promote the empathetic ability among nursing students in the future.

Keywords: empathy; nursing students; educational levels; grade point averages

บทนำ

การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น เป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมทุกระดับ ทั้งในครอบครัว กลุ่มเพื่อน เพื่อนร่วมงาน และในชุมชน รวมถึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากต่อวิชาชีพพยาบาล เพราะเป็นความสามารถในการนำความรู้สึกของตนเองไปอยู่ในบริบทนั้นๆ ของผู้ป่วย จนเกิดความรู้สึกเข้าใจ เข้าใจผู้ป่วยอย่างแท้จริง ทำให้พยาบาลเข้าใจความทุกข์ของผู้ป่วยได้ดียิ่งขึ้น¹ การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นยังเป็นองค์ประกอบสำคัญทางด้านจริยธรรมและปรัชญาพื้นฐานในสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลและผู้ป่วย² โรเจอร์ (Roger) บิดาแห่งจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ได้ให้ความหมายของการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นว่า หมายถึงการรับรู้และเข้าใจถึงสภาวะภายในของบุคคลอื่นทั้งด้านอารมณ์ ความรู้สึก ราวกับว่าอยู่หรือเป็นบุคคลนั้นเอง³ จึงกล่าวได้ว่าการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่ควรมีในผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล ดังนั้นในกระบวนการสร้างบุคลากรทางการพยาบาลจึงควรตระหนักถึงการพัฒนาการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นเช่นกัน

จากการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นและการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนี้ ทำให้ทีมผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พยาบาลด้านการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชมีความสนใจที่จะศึกษาการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ในแต่ละชั้นปี รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ระดับชั้นปี และระดับผลการเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญที่เป็นองค์ความรู้พื้นฐานของการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาล ที่จะเป็น

ประโยชน์ในการนำมาวางแผนจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นให้กับนักศึกษาพยาบาลเพื่อพัฒนานักศึกษา ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยที่ครอบคลุมทั้งด้านกาย จิต และสังคม นับเป็นการพัฒนาการพยาบาลในมิติจิตวิญญาณ อันจะนำมาซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพยาบาลและผู้ป่วยซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบรรลุเป้าหมายในการดูแลผู้ป่วยให้บรรลุการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดความสุขทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น ระหว่างนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี รวมทั้งระหว่างนักศึกษาพยาบาลที่มีระดับผลการเรียนแตกต่างกัน ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

วัสดุและวิธีการ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น ระหว่างนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี รวมทั้งระหว่างนักศึกษาพยาบาลที่มีระดับผลการเรียนแตกต่างกัน ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ที่กำลังศึกษาในแต่ละชั้นปี ของวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ปีการศึกษา 2560 จำนวน 375 คน จากประชากรทั้งสิ้น 481 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณโดยใช้ค่า Variance และสูตรแบบเจาะจงในนักศึกษาแต่ละชั้น

ปีโดยให้นักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับสูง ปานกลางและต่ำจำนวนใกล้เคียงกันที่สุด โดยกลุ่มที่มีผลการเรียนสูงไล่คะแนนจากเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 100 ลงมา กลุ่มที่มีผลการเรียนปานกลางได้แก่กลุ่มที่อยู่ช่วงกลางของกลุ่มคะแนน และกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำไล่คะแนนจากเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 1 ขึ้นไป

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการทำวิจัย ตลอดจนปกป้องสิทธิ คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เข้าร่วมการวิจัยอย่างเท่าเทียมกัน โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน จังหวัดจันทบุรี (EC เลขที่ CTIREC 004)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งประกอบไปด้วย เพศ ระดับชั้น ระดับผลการเรียน 2) แบบวัดความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น ซึ่งคณะผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น (Jefferson scale of physician empathy-student version ฉบับภาษาไทย; JSPE ฉบับภาษาไทย) ของกานต์ จำรูญโรจน์ และคณะ⁴ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วยข้อความจำนวน 20 ข้อ สำหรับให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยมากน้อยเพียงใดกับแต่ละข้อความนั้นโดยใช้ Likert scale 7 ระดับ คณะผู้วิจัยนำแบบวัดที่พัฒนาแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี จำนวน 30 คน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.82

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ระดับผลการเรียนวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. คะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลวิเคราะห์โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย
3. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี ใช้สถิติ ANOVA และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ
4. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลตามระดับผลการเรียนที่แตกต่างกันโดยใช้ Kruskal Wallis test เนื่องจากคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงมีการแจกแจงไม่ปกติ และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยสถิติ Mann-Whitney U test

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 373 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 351 คน (ร้อยละ 94.13) เพศชายจำนวน 22 คน (ร้อยละ 5.87) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มากที่สุด ร้อยละ 29.06 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 26.67 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 24.80 และชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 19.47 ตามลำดับ ในด้านระดับผลการเรียน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีผลการเรียนระดับสูงร้อยละ 32.17 มีผลการเรียนระดับปานกลาง ร้อยละ 33.78 และมีผลการเรียนระดับต่ำ ร้อยละ 34.05

2. คะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีต่างกัน พบว่า ปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเข้าใจ

ความรู้สึกผู้อื่นสูงที่สุด ($M = 113.30$, $SD = 9.20$) รองลงมาคือชั้นปีที่ 2 ($M = 112.55$, $SD = 9.99$) ชั้นปีที่ 4 ($M = 112.07$, $SD = 10.23$) และชั้นปีที่ 1 ($M = 105.91$, $SD = 8.32$) ตามลำดับ (ตารางที่ 2) และคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มผลการเรียนต่างกัน พบว่า มีคะแนนใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มที่มีผลการเรียนปานกลางสูงที่สุด ($M = 111.59$, $SD = 0.91$) รองลงมาคือกลุ่มที่มีผลการเรียนสูง ($M = 111.46$, $SD = 0.82$) และต่ำ ($M = 109.19$, $SD = 0.91$) ตามลำดับ

3. ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษา

พยาบาลตามชั้นปี จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วยสถิติ ANOVA พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลระหว่างชั้นปี 1-4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) (ตารางที่ 1) และเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลชั้นปี โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 มีค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นสูงกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าคะแนนการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลระหว่างชั้นปี ($n = 373$)

ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น	SS	df	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3555.99	3	1185.329	13.446	0.0001 **
ภายในกลุ่ม	32529.20	369	88.155		
รวม	38834.23	372			

** $p < 0.01$

ตารางที่ 1 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาระหว่างชั้นปี โดยวิธีการของเซฟเฟ (ชั้นปี 1, 2, 3 และ 4)

ชั้นปี	Mean	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
1	105.91				
2	112.55	6.64**			
3	113.28	7.37**	0.73		
4	112.07	6.16**	0.48	1.21	

** $p < 0.01$

4. ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลตามกลุ่มที่มีผลการเรียนต่างกัน จากการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนโดยสถิติ Kruskal-Wallis test แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผลการเรียนแตกต่างกันมีคะแนนการ

เข้าใจความรู้สึกผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และเมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลการเรียนระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นมากกว่ากลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลระหว่างกลุ่มที่มีผลการเรียนต่างกัน โดยสถิติ Mann-Whitney test

ระดับผลการเรียน	N	Mean rank	Sum of range	p-value
สูง	120	124.76	14971.00	0.787
ปานกลาง	126	122.30	15410.00	
สูง	120	134.81	16177.50	0.021*
ต่ำ	127	113.78	14450.50	
ปานกลาง	126	135.09	17124.00	0.054
ต่ำ	127	118.17	15007.00	

* $p < 0.05$

อภิปรายผล

1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปี พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 มีค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นสูงกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1 เพียงบางส่วน โดยพบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 สูงกว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) อธิบายได้ว่า หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2555 (ฉบับปรับปรุง) ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้จัดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้เรียนเฉพาะวิชาที่เป็นวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไป และจะเรียนในหมวดวิชาการพยาบาลในชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ซึ่งทำให้นักศึกษาได้ปฏิบัติงานกับผู้ป่วยในสถานการณ์จริง นอกจากนี้งานวิจัยของ กมลนิชา อนันต์⁵ ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาความเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ในนักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี พบว่าคะแนนเฉลี่ยการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลหลังการเรียนในวิชาการสอนและการให้คำปรึกษาทางสุขภาพสูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) และแนวคิดทางจิตวิทยากลุ่มทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาเชื่อว่า การอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์และการจัดสิ่งแวดล้อมให้ได้เรียนรู้ความคิดในแง่มุมมองของผู้อื่น การอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น นอกจากนี้ยังพบว่าการที่นักศึกษาพยาบาลมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมวัยช่วยให้นักศึกษาพยาบาลลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกได้⁶

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ไม่แตกต่างกัน สะท้อนให้เห็นว่าความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และ 4 ยังคงอยู่ แต่ไม่เพิ่มขึ้นตามชั้นปี อาจอธิบายได้ว่าประสบการณ์ในชั้นปีที่ 3 และ 4 ยังไม่มีผลต่อการเพิ่มความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาพยาบาล จากการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 3 และ 4 พบว่าการเรียนการสอนในชั้นปีที่ 3 และ 4 เป็นการเรียนในวิชาที่มีเนื้อหาที่หลากหลายมีความยากและซับซ้อนกว่าการเรียนในชั้นปีที่ 2 เป็นอย่างมาก รวมถึงในการเรียนภาคปฏิบัติที่นักศึกษาต้องดูแลผู้ป่วยที่มีความซับซ้อน อาการของผู้ป่วยที่วิกฤตขึ้น รวมถึง

งานที่ต้องรีบเร่งแข่งกับเวลาและความปลอดภัยของผู้ป่วย ส่งผลให้นักศึกษามีความเครียด มุ่งใส่ใจความปลอดภัยและอาการทางกายจนอาจทำให้ละเลยด้านความรู้สึกของผู้ป่วย จึงทำให้ไม่ได้พัฒนาการเข้าใจความรู้สึกของผู้ป่วย จากการศึกษารายงานของอัมพร โรจนสกุล และคณะ⁷ ที่พบว่า คะแนนการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 ลดลงจากชั้นปีที่ 3 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อนึ่งในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive studies) ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของอัมพร โรจนสกุล และคณะ⁷ ที่เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบระยะยาว (longitudinal descriptive studies)

ผลการศึกษานี้ยังไม่สอดคล้องกับการศึกษาของกานต์ จำรูญโรจน์ และสมบัติ ศาสตร์รุ่งภัก⁴ ซึ่งได้ศึกษาความแตกต่างคะแนนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นกับผู้ป่วยในนักศึกษาแพทย์คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีชั้นปีที่ 1-6 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 น้อยกว่าชั้นปีที่ 1, 2 และ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และคะแนนเฉลี่ยของปีที่ 4 น้อยกว่าปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อแบ่งนักศึกษาแพทย์เป็น 2 กลุ่ม พบว่า นักศึกษาแพทย์กลุ่มปริคลินิก (ปีที่ 1-3) มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มคลินิก (ปีที่ 4-6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ Lovan⁸ ที่ศึกษาเปรียบเทียบระดับการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นในนักศึกษาที่เริ่มเข้าศึกษาในภาคการศึกษาแรกของหลักสูตรพยาบาลระดับปริญญาตรีในสหรัฐอเมริกาและนักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรเดียวกัน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความ สามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับผลการเรียน พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลการเรียนสูงมีคะแนนเฉลี่ยการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นมากกว่ากลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีผลการเรียนสูงมีการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นสูงกว่ากลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปรับปรุง พ.ศ. 2555 ซึ่งมีการเพิ่มอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ได้แก่ พฤติกรรมการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีจิตบริการ เห็นประโยชน์ส่วนรวมและให้บริการที่เป็นมิตรแก่ผู้รับบริการ ส่งผลให้การวัดผลการฝึกภาคปฏิบัตินั้นจะต้องครอบคลุมไปถึงคุณลักษณะดังกล่าว นักศึกษาที่ได้คะแนนการฝึกภาคปฏิบัติสูงส่วนหนึ่งมาจากการที่นักศึกษามีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้รับบริการ จึงสามารถให้การพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีหลักฐานที่สนับสนุนว่าทักษะทางอารมณ์ของบุคคลมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผล จึงต้องอาศัยทักษะทางสติปัญญาที่ดี หากฝึกสมองให้คิดได้รวดเร็ว คิดในแง่ดี และคิดรอบคอบอย่างเป็นขั้นตอนจนเป็นนิสัย ก็จะมีทักษะทางอารมณ์ที่ดีมากขึ้น⁹ ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนสูง จึงได้เปรียบในด้านการรับรู้สิ่งต่างๆ สามารถคิดและเข้าใจได้ดีกว่านักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนต่ำ ผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของอัมพร โรจนสกุล และคณะ⁷ ซึ่งพบว่า นักศึกษาแพทย์ที่

มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.25-4.00 มีคะแนนเฉลี่ยการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นน้อยกว่านักศึกษาแพทย์ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในชั้นปรีคลินิกตั้งแต่ 2.00-3.24 อย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับสมมุติฐาน โดยพบว่า นักศึกษาพยาบาลในระดับชั้นที่สูงกว่ามีการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นสูงกว่านักศึกษาพยาบาลในระดับชั้นที่ต่ำ และนักศึกษาพยาบาลที่มีผลการเรียนระดับสูงมีคะแนนเฉลี่ยการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นมากกว่ากลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำ

การวิจัยนี้มีข้อจำกัดคือเป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง และข้อเสนอแนะคือ 1) ควรมีการศึกษาแบบ Longitudinal study เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงคะแนนการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นที่เกิดขึ้นในช่วงการเรียนของนักศึกษาพยาบาล 2) ควรทบทวนการจัดการเรียนการสอนรายวิชา และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.จิณท์จุฑา ชัยเสนาดาลลาส อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาการวิจัยและตรวจบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณ รศ.ดร. สมโภชน์ ศรีโกสามาตร อาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กรุณาให้คำปรึกษาเรื่องสถิติ

เอกสารอ้างอิง

1. Jinjutha Chaisena Dallas. (2016). Empathy : The power for Developing Nursing Profession. Nursing Journal of the Ministry of Public Health, 22, 13- 24.
2. Richardson, K ., MacLeod, R., & Kent, B. (2012). A Steinian approach to an empathic understanding Of Hope among patients and clinicians in the culture of palliative care. Journal of Advanced Nursing, 68, 686-694.
3. Roger CR. Client-Centered Therapy: Its Current Practice, Implications, and Theory. Mifflin, Houghton: MI; 1951.
4. Karn Jumroonrojana and Sombat Zartrungpak. Development of the Jefferson Scale of Physician Empathy – Student Version (Thai Version). Journal of the Psychiatric Association of Thailand 2012; 57: 213-224.
5. Kamolnicha Anan. The Development of Empathy in nursing students using the Contemplative Education. Phrapokklao College of Nursing, Chanthaburi. 2017.
6. Coatrakul, Surang. (2541). Educational Psychology. 9 rd edition. Bangkok: Chulalongkorn University Printing.
7. Umporn Rojanasakul. Karn Jumroonrojana. Rattana Saipanish. Study of Changes in Medical Students Empathy to Patients Before and After the First Clinical Year in Ramathibodi Hospital. Journal of the Psychiatric Association of Thailand 2014; 59: 63-72.
8. Sherry R. Lovan. Comparing Empathy Levels in Students at the Beginning and End of a Nursing Program. International. Journal for Human Caring. 2012;16:28-33.
9. Trankasombat, Umaporn. Create EQ for your children. 6 rd edition. Bangkok: Sunta Printing; 2016.